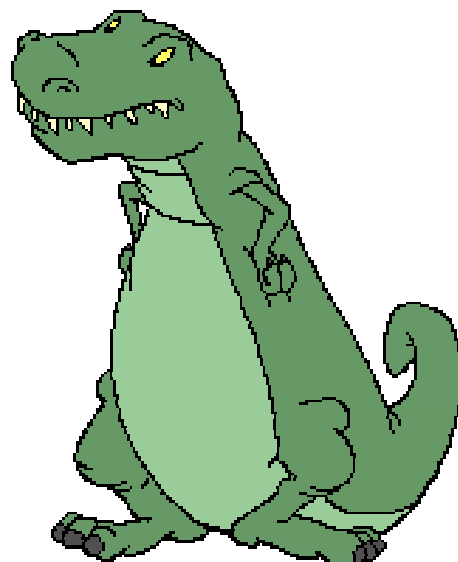

FØNIKS

En evaluering af et anderledes skole-
/fritidsprojekt

Thomas Lejre

Center for Ungdomsforskning
Roskilde Universitetscenter

*Føniks - en evaluering af et anderledes skole-
/fritidsprojekt*
Af Thomas Lejre

Rapporten er udgivet af

Center for Ungdomsforskning
Roskilde Universitetscenter

ISBN: 87-7349-474-7

Tryk: Trykkeriet, RUC, 2000
Omslag og sats: Vibeke Lihn

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	7
Resumé og anbefalinger	9
Evalueringens formål og metode	13
Formål	13
Metode	13
Præsentation af Føniks	15
Historien bag Føniks	15
Målsætningerne	16
Dagligdagen	16
De unges baggrund	19
Oplevelser og erfaringer fra dagligdagen i Føniks	21
Hverdagskulturen i Føniks	21
Aktiviteterne i Føniks	25
De unges udbytte	27
Udslusningen fra Føniks	33
At placere sig i et pædagogisk spændingsfelt	35
Bilag 1: Oversigt over evalueringens materiale	37

FORORD

Denne evaluering handler om en gruppe unges deltagelse i skole- og fritidsprojektet Føniks. Den handler om, hvordan de unge gennem projektet, prøver at opnå en større grad af myndiggørelse i forhold til deres eget liv. Evalueringen retter på den ene side blikket mod det nære, der handler om de unges hverdag i projektet, om de kreative og skolemæssige aktiviteter projektet sætter i gang både sammen med og for de unge. Men evalueringen træder også et skridt tilbage for at se de unges deltagelse i Føniks over et længere perspektiv og inddrager dermed også de unges situation i tiden efter de har afsluttet deres forløb på Føniks.

Skole- og fritidsprojektet Føniks er ét af flere tiltag, som Hillerød kommune har igangsat gennem de sidste 10 år for at løse op for en række sociale problemer i byen. Særligt Østbyen har været målet for disse tiltag, men også Føniks' historie vidner om at problemerne ikke kan isoleres til den del af byen. Føniks blev igangsat i 1997 for knap tre år siden. Initiativet skulle dække behovet for et egentligt skoleprojekt for de unge der ikke passede ind i de eksisterende skoletilbud. Siden er der i Føniks opstået et ønske om at få samlet de mange og rige erfaringer som er udløbet af projektet og gøre status over det hidtidige forløb. Både til gavn for Føniks selv, men også med det for øje at kunne dele erfaringerne med andre lignende pædagogiske sammenhænge.

Den konkret baggrund for evalueringen er en henvendelse fra Føniks' projektleder i efteråret 1999 til det nyoprettede Center for Ungdomsforskning på Roskilde Universitetscenter. En henvendelse, som vi med stor interesse tog imod, som en af de første af sin slags i regi af Center for Ungdomsforskning.

Indholdsmæssigt indledes evalueringen med et kort resume og en opsamling af de væsentligste erfaringer fra evalueringsforløbet. Det efterfølges af først et afsnit om evalueringens formål og metode og siden en præsentation af Føniks – historien, målsætningerne og dagligdagen. Herefter kommer et afsnit om de unge deltagere på projektet. Evalueringens hovedafsnit omhandler efterfølgende oplevelser og erfaringer fra dagligdagen i Føniks. Det fokuserer på den kultur projektet har etableret, aktiviteterne og de unges udbytte. Det følges af et afsnit om perioden efter forløbet på Føniks, som er skrevet på baggrund af mødet med tidligere elever på Føniks. Evalueringen rundes af med et overordnet blik på det pædagogiske spændingsfelt, som Føniks både befinder sig i og fremover skal positionere sig inden for.

Der er gennem evalueringsperioden blevet skabt et godt samarbejde mellem projektet og Center for Ungdomsforskning og det er vores håb, at rapporten vil komme Fønix og de unge i projektet til gode fremover. Ligesom det er vores håb, at rapporten også vil blive læst af andre udenfor det konkrete miljø i Hillerød.

Sidst en stor tak til de unge i Fønix for at have villet inddraget Thomas Lejre i alt fra deres dartspil til skoleundervisning og også tak til de elever der tidligere har gået på Fønix og som har ville tale med os om deres erfaringer fra projektet og nuværende liv. Og en ligeså stor tak til de ansatte og ledelsen på Fønix, som åbent har taget imod os og delt ud af deres mange tanker og overvejelser.

Noemi Katznelson
Forskningskoordinator
Center for Ungdomsforskning

RESUMÉ OG ANBEFALINGER

Føniks er et socialpædagogisk skoleprojekt der giver undervisning og social træning til 14-17 årige unge. Udover en målsætning om at de unge skal bestå 9. klasses afgangsprøve lægges der meget vægt på også at forbedre deres sociale og personlige kompetencer. Når de unge begynder i Føniks har de ofte et forløb bag sig med mange skoleskift, massivt fravær og store faglige og sociale problemer.

Generelt er det lykkedes at stabilisere de unge i den tid de er i projektet, og i forskelligt omfang er det også lykkedes at forbedre deres faglige, personlige og sociale kompetencer. Men der kan for enkelte af de unge være en risiko for at Føniks primært kvalificerer dem til at begå sig i Føniks, og der ligger derfor en udfordring i at få kvalificeringen af de unge til i endnu højere grad at række ud over projektets rammer.

Det er ofte en vanskelig situation de unge står i efter et forløb på Føniks, når de ikke længere får den opmærksomhed og støtte der er i projektet. Generelt er der meget stor forskel på de vilkår der er i Føniks og de vilkår de unge efterfølgende skal begå sig under.

Fleksibiliteten i Føniks tager i meget høj grad hensyn til de unges livssituation og giver dem en oplevelse af, at der er plads til dem og at de kan følge undervisningen. Fordi Føniks indrettes efter de unges til tider meget turbulente livssituation, formår projektet at rumme disse unge. Hermed fastholdes de unge i et forløb der strukturerer deres hverdag og giver den et indhold som opleves meningsfuldt. De unge fremhæver især de gode muligheder for at få hjælp samt det tætte forhold til pædagogerne i Føniks, når de beskriver forskellen mellem Føniks og deres tidligere skoler, hvor de ofte havde et særdeles konfliktfyldt forhold til lærerne.

Samtidig med at Føniks forholder sig fleksibelt og forstående til de unge, formår projektet også at fastholde de unge i en argumentationsbaseret aftalekultur. I denne aftalekultur er de unge både medbestemmende og forpligtet på at argumentere for deres dispositioner. Dette er i høj grad med til at forbedre de unges evne til at reflektere over deres hverdag. Det er således vigtigt at fastholde denne argumentationsbaserede og ikke-autoritære aftalekultur, men det er også vigtigt at være opmærksom på at der er en risiko for at miste kontakten med nogle af de unge, der ikke umiddelbart magter denne kultur.

Det er lykkedes for pædagogerne at skabe en god kontakt til de unge. Det skyldes i høj grad, at hverdagen i Føniks er tilrettelagt så de unge føler sig

trygge. Men ved at skabe nogle rammer der i stort omfang er tilpasset de unges tempo, ligger der en fare i at pædagogerne ikke får løftet de unge ud af den sløvhed der præger deres dagligdag.

Der er en tendens til at de unges misbrug og kriminalitet reduceres mens de er i Føniks. Pædagogernes opmærksomhed på de unges eventuelle misbrug og kriminalitet giver dem en oplevelse af, at der er forventninger til dem. Da de unge ofte føler et stort tilknytningsforhold til Føniks har disse forventninger stor betydning. Derudover har det en positiv indvirkning på de unges eventuelle misbrug og kriminalitet, at deres hverdag struktureres når de begynder i Føniks.

Foruden at forbedre de faglige kompetencer lægger Føniks vægt på at styrke de unges sociale og personlige kompetencer ud fra en betragtning om, at de unge ikke har meget gavn af faglige kompetencer, hvis de ikke kan begå sig socialt. Omvendt er det også væsentligt at være opmærksom på, at der gennem en forbedring af de unges faglige kompetencer også sker en vigtig styrkelse af deres sociale og personlige kompetencer.

Flere af de unge har opnået så gode erfaringer med det skolemæssige, at de ligefrem efterspørger mere undervisning. Disse efterspørgsler kan følges op. Det er naturligvis vigtigt at være forsigtig med at tage disse ønsker umiddelbart for pålydende, eftersom det hurtigt kan blive angstprovokerende for de unge, hvis de genoplever at de ikke kan følge med undervisningen.

Især for nogle af de unge på det første hold i Føniks har det været et problem at deres hjemme- og boligsituation stillede sig i vejen for en forbedring af deres situation. Flere af dem har forældre med massive misbrugsproblemer, og da de unge blev mere modne og selvstændige i den tid de gik i Føniks, blev konflikterne med forældrene ofte skærpet så meget, at de unge til sidst ikke kunne bo hjemme.

På trods af at mange af de unge ofte har problemer med at få deres hverdag til at hænge sammen når de forlader Føniks, er der enkelte af de tidligere elever der på eget initiativ har opsøgt Føniks for at få hjælp. Dette viser, at nogle af de unge er i stand til at tage initiativ til at forbedre deres situation, når blot der er nogle tilbud inden for deres horisont som i deres øjne fremstår som troværdige og meningsfulde.

På baggrund af evalueringen kan der gives en række forslag til praktiske og rammemæssige forbedringer af projektet.

På det praktiske plan drejer det sig om følgende:

- *Der er stadig en udfordring i at forberede de unge bedre til en tilværelse efter Føniks.*
Eksempelvis kunne man bruge nogle af eftermiddagene til at lade de unge afprøve arbejds- og skolemæssige situationer, eventuelt med støtte fra en af pædagogerne i begyndelsen.
- *Føniks kan være mere insisterende overfor de unge der ikke umiddelbart møder op.*
Dette kan blandt andet gøres ved mere konsekvent at tage kontakt til dem når de ikke møder. Sandsynligvis vil disse unge med tiden få et tilhørsforhold til Føniks og selv overtage ansvaret for at møde op.
- *Den sociale træning af de unge på Føniks kan gøre endnu bedre.*
Det vil være en god social træning for de unge, hvis der i Føniks indimellem bliver etableret en praksis med fælles frokost, hvor man køber ind og anretter maden i fællesskab. Det vil give de unge en vigtig træning i at deltage i et fælles måltid.
- *Undervisningen på Føniks kan suppleres yderligere.*
Den nuværende praksis med at følge udviklingen i de unges faglige niveau gennem skriftlige prøver kan suppleres med at spørge de unge om de har nogle specifikke ønsker til undervisningen og dermed lade dem supplere pensum.

Med hensyn til mere overordnede rammemæssige forbedringer kan vi pege på følgende:

- *Det er vigtigt at kløften mellem Føniks og den omliggende verden reduceres.*
Der er derfor behov for foranstaltninger som kan formidle en gradvis gensidig tilnærmelse af både 'omverdenen' til Føniks og Føniks til 'omverdenen'. En mulighed er i lille målestok at udvide elevantallet samt ved også at visitere nogle piger til projektet. En anden er at være mere opsøgende i relation til aktiviteter udenfor Føniks. Men der kan også arbejdes på andre forhold der kan fremme en gensidig tilnærmelse.
- *De unge har brug for en opfølgning på den indsats som Føniks har ydet, hvis den gode udvikling skal fortsættes.*
Efterværnet bør således styrkes, så der fortsat er den nødvendige støtte og opmærksomhed omkring den unge. Dette kan f.eks. gøres ved at tilknytte en kontaktperson, der er opmærksom på den unges udvikling og

kan hjælpe den unge med at forstå og løse de problemer der opstår i dagligdagen efter afslutningen af projektførløbet.

- *I nogle tilfælde hvor der opstår tilspidsede situationer mellem de unge og deres forældre, er der et behov for etablering af nogle relevante boligtilbud der kan rumme disse unge.*

EVALUERINGENS FORMÅL OG METODE

Formålet med denne evaluering er fremadrettet. Føniks er en relativt ny konstruktion, der til stadighed udvikler sin praksis på baggrund af de erfaringer der gøres.

Opgaven er således ikke at gennemføre evalueringen som en kontrol af, hvorvidt alle opstillede mål eventuelt er eller ikke er nået i detaljen. I stedet er det et udgangspunkt for evalueringen, at et projekt som Føniks, må betragtes ud fra en dynamisk synsvinkel: Forløbene indgår i de unges liv på en sådan måde, at de forhåbentlig bidrager til at afklare og forbedre de unges samlede livssituation – ligesom forløbene i Føniks i kraft af de opsamlende erfaringer, efterfølgende evalueringer og kollektive refleksioner må antages at kunne føre til en praksis, som i stadigt højere grad indfrier behov og forventninger hos de involverede.

Formål

Evalueringen tager udgangspunkt i følgende spørgsmål:

Virker de unges deltagelse i projektet forbedrende i forhold til deres generelle læringsmæssige, sociale og personlige situation, med det overordnede formål at øge de unges myndiggørelse i forhold til deres eget liv?

Herunder vil evalueringen komme ind på følgende spørgsmål:

1. Hvordan har projektets indflydelse været på de unges forskellige problemer med misbrug, vold og kriminalitet? Er der forandringer at spore i de unges handlemåder og hvis, hvordan hænger disse sammen med de unges deltagelse i projektet?
2. Udfasningen af projektet – dvs. opmærksomheden også vil blive rettet mod de unges muligheder for at komme videre i eksempelvis en ungdomsuddannelse efter at have afsluttet deres forløb på projektet. Overordnet berører spørgsmålet, hvad sker der med deltagerne efter endt projektforløb. (Spørgsmålet vil kunne besvares i begrænset omfang, gennem samtaler med tidligere deltagere).
3. Hvordan spiller de unges deltagelse i projekt Føniks sammen med deres livsvilkår i øvrigt og kan man i den forbindelse understøtte deres udviklings- og kvalifikationsmuligheder yderligere?

Metode

Evalueringen er baseret på en flerhed af metoder i produktionen af empiri. Der har været foretaget observationer – i flere tilfælde deltagende observationer – af den mangefacetterede hverdag i Føniks. Herudover er der blevet foretaget en række semistrukturerede kvalitative interview: Ét gruppeinterview med de ansatte, ét individuelt interview med den daglige projektleder,

individuelle interview med de fleste af de nuværende elever i Føniks samt med enkelte af de tidligere elever. Jeg har også haft lejlighed til at deltage i et supervisionsmøde og endelig har jeg haft en række uformelle drøftelser med de ansatte i Føniks. Materialelisten er vedlagt denne rapport (Bilag 1).

Evalueringen er foregået i perioden fra december 1999 til april 2000.

PRÆSENTATION AF FØNIKS

Projekt Fønix er et socialpædagogisk skoleprojekt. Hovedsigtet er at give kvalificeret undervisning og social træning til 14-17 årige unge, der har haft så store sociale, indlæringsmæssige og disciplinære problemer i deres hidtidige livs- og skoleforløb, at de ikke får noget udbytte af de traditionelle skoletilbud. Projektet har eksisteret siden september 1997 og selv om det er et tilbud til både piger og drenge, så har der hidtil kun været drenge i Fønix. Disse unge har ofte adskillige skoleskift bag sig og mange af dem har haft perioder med massivt fravær fra skolen – ofte op til flere år med meget uregelmæssig skolegang.

Historien bag Fønix

Projekt Fønix er udsprunget af fritidsprojektet Atlantis, som er et fritidsværested i den østlige del af Hillerød. Baggrunden for oprettelsen af Fønix var, at Atlantis tiltrak nogle af de socialt belastede unge i Hillerøds østlige bydel og da man i Atlantis bemærkede, at flere af de unge havde et stort fravær fra skolen og i stedet tilbragte meget af skoletiden i Atlantis, begyndte man at tale med de unge om deres fravær. Da de unge gav udtryk for at de kedede sig og at de ikke ville være afvisende overfor et alternativt skoleprojekt, tog lederen af Atlantis, sammen med Hillerød kommunes SSP-konsulent, initiativ til oprettelsen af Projekt Rumcyklen. Rumcyklen var et skole- og fritidsprojekt, hvor man ansatte en pædagog til fritidsdelen og fik tilknyttet noget specialundervisning på den nærliggende skole.

Da Rumcyklen havde eksisteret i et halvt år fik man tildelt en bevilling fra Socialministeriet, der gjorde det muligt at ansætte en pædagog yderligere. Samtidig fik man også et tilskud fra Hillerød kommune til at ansætte en fuldtidsansat lærer og man valgte at samle skole- og fritidsdelen og oprette Projekt Fønix. I begyndelsen havde Fønix lokale i en container og siden i en skurvogn nær fritidsprojektet Atlantis, men for halvandet år siden flyttede Fønix til de nuværende lokaler i det tidligere AMU-center i Frederiksgade.

Fønix er organiseret som et selvstændigt projekt inden for Hillerød Kommune. Driften finansieres gennem tilskuddene fra Hillerød kommune og Socialministeriet, samt gennem Hillerød Kommunes deltagerbetaling, der følger den enkelte elev i Fønix. Ud over læreren og de to pædagoger, der alle er fuldtidsansatte, har Fønix en deltidsansat daglig leder. Projektet ledes af en styregruppe der består af Fønix' daglige leder, Hillerød Kommunes skolechef, lederen af afdelingen *Familie og Børn*, lederen af *Pædagogisk Psykologisk Rådgivning*, en psykolog fra afdelingen *Rådgivning og Behandling*, en ungdomsskoleinspektør samt den lokale SSP-konsulent.

Da Fønix blev oprettet var målsætningen at stabilisere de unges hverdag og derudover lade aktiviteterne tage udgangspunkt i de unges ønsker. Med tiden er undervisningsdelen blevet mere fremtrædende i Fønix og i dag er det en målsætning for de unge, at de afslutter 9. klasses afgangseksamen.

Målsætningerne

Selvom det er en formuleret målsætning, at de unge skal have en 9. klasses afgangseksamen, så er succeskriterierne i Fønix hovedsageligt bygget op omkring en styrkelse af de unges sociale og personlige kompetencer. Hovedpunkterne i Fønix' målsætninger er følgende:

- At give de unge et kvalificeret hverdagsliv.
- At skabe et personligt refleksionsrum.
- At skabe et realistisk billede af og vision for fremtiden.

Med et kvalificeret hverdagsliv menes der blandt andet, at de unge lærer at begå sig socialt på almindelige vilkår, uden at involvere sig i konflikter samt at de kan tilpasse sig forskellige typer af situationer. Skabelsen af et personligt refleksionsrum skal styrke de unges selverkendelse, så de kan reflektere over deres egen livssituation og erkende et medansvar, så de ikke udelukkende lægger ansvaret for konflikter over på omverdenen. Derudover støtter man de unge i udviklingen af et realistisk billede af deres muligheder.

Formålet med, at de unge skal have en 9. klasses afgangseksamen, er primært at styrke de unges faglige selvtillid, ved at give dem nogle sejre i skolemæssige sammenhænge og give dem mod på at lære.

Dagligdagen

De unge møder i Fønix fra 9 til 16. Om formiddagen er der undervisning, hvor der i udgangspunktet bliver undervist i dansk, matematik og engelsk. Om eftermiddagen arbejdes der på fritidsprojektet, hvor man i år arbejder på at bygge en halvanden meter høj og meget vellignende model af en dinosaur. De unge får 40 kr. om dagen i lommepenge under forudsætning af at de møder op i Fønix. Hvis de møder senere end 9.30 bliver får de fratrukket halvdelen af dagens lommepenge.

Der er maksimalt indskrevet seks unge i Fønix, men i perioder har der været færre indskrevet, blandt andet fordi de forskellige skoler og sagsbehandlere ikke har været gjort opmærksomme på Fønix. Fønix' personale har derfor været meget rundt på de forskellige skoler for at fortælle om hvad

Fønix er, og projektet er således med tiden blevet mere kendt og respekteret i Hillerød.

DE UNGES BAGGRUND

I øjeblikket er der seks drenge i Føniks, der alle er mellem 14 og 17 år. En enkelt er flygtning og har boet i Danmark siden han var seks år, mens resten er etnisk danske. Fælles for de unge er afbrudte skoleforløb præget af stort fravær. Mange er således flere klassetrin bagud i forhold til deres alder. Ud over at de alle har uheldige erfaringer fra deres tidligere skoleforløb, er der stor forskel på de unge både med hensyn til sociale, personlige og faglige kompetencer.

Alle eleverne bor hjemme, men flere har konflikter med forældrene. Disse konflikter har grund i almindelige pubertetsproblemer, som ofte forstærkes af manglende ressourcer i hjemmet samt af misbrugsproblemer hos enkelte af forældrene. Flertallet af de unge kommer fra Hillerøds østlige bydel og flere af de unge har eller har haft kontakter til det kriminelle miljø i Hillerød. Enkelte har i perioder haft et jævnlige hashmisbrug og en enkelt fortæller at han prøvet speed. De fleste af de unge har fået kontakt til Føniks gennem deres sagsbehandler. Enkelte af de unge har fået betingede domme under forudsætning af, at de følger undervisningen i Føniks.

Eleverne har alle haft konflikter med tidligere lærere og enkelte også med tidligere klassekammerater. Flere har været så forstyrrende for undervisningen, at de ikke var ønskede på deres tidligere skoler. Flere har været i gennem mange skoleskift, mens andre kun har været igennem enkelte. Generelt har de unge mange skolemæssige nederlag bag sig. Nogle af de unge oplever, at folk bliver bange og tager afstand fra dem, hvilket har givet dem en grundlæggende mistillid til omverdenen og en fornemmelse af, at folk som regel ikke bryder sig om dem.

Generelt har alle eleverne tendens til at lægge ansvaret for aftalebrud og konflikter fra sig og flere har svært ved at fastholde aftaler. Men der er også stor forskel på de unge: Enkelte er i stand til at overholde aftaler og passe eksempelvis et fritidsjob nogenlunde stabilt, mens andre hurtigt giver op.

På grund af tidligere skoleerfaringer har mange af de unge store blokeringer overfor specifik indlæring og undervisning. I Føniks er det i høj grad lykkedes at overvinde mange af disse blokeringer. Hvor nogle har meget svært ved at lære og har specifikke blokeringer overfor især matematik, så går det rimeligt for andre. Generelt får alle eleverne samlet meget af det tabte op i den tid de er i Føniks.

Det er således stor forskel på de unge, hvilket man fra Føniks' side har valgt at gøre til et grundlæggende vilkår for pædagogikken. Det giver sig

blandt andet udslag i, at pædagogerne har forskellige forventninger til de unge, samt at dagligdagen i Fønix i høj grad indrettes efter den enkelte unges aktuelle situation.

I de to et halvt år Fønix har eksisteret, er der sket en forskydning af målgruppen. Oprindeligt var Fønix et projekt for meget socialt belastede unge i Hillerøds østlige bydel, men efterhånden er der også kommet knap så socialt belastede unge fra andre dele af Hillerød til. Generelt er de nuværende unge i Fønix mindre problemramte end tidligere. De begår de mindre kriminalitet og har generelt mindre misbrug. I Fønix har man med tiden valgt at arbejde med den gruppe af unge der er mindre problemramte og som i udgangspunktet formår at forvalte den aftalebaserede hverdagskultur, der er i Fønix.

OPLEVELSER OG ERFARINGER FRA DAGLIGDAGEN I FØNIKS

Hverdagskulturen i Føniks

Føniks holder til i et tidligere AMU-center og lokalerne bærer præg af erhvervsbygningers åbne og praktiske karakter. I stueetagen har Føniks et værksted og på 1. sal to forholdsvis store og rummelige lokaler, hvor det eneste der vidner om skoledelen i Føniks er de to rækker af skoleborde, der står i en lille, men traditionel opstilling foran en væghængt tavle.

Ellers bærer lokalerne præg af de mange andre aktiviteter der foregår i Føniks. I den anden del af lokalet med skolebordene står to flittigt anvendte computere. I lokalet ved siden af er der et mindre sofaarrangement med et fjernsyn og et musikanlæg, mens der i det et andet hjørne står dette års projekt – en halvanden meter høj og meget vellignende model af en dinosaur. I den sidste del af lokalet hænger der en flittigt brugt dartskeive og ved siden af denne et større bord, hvor læreren, pædagogerne og de unge indleder dagen med morgenkaffe og franskbrød. Derudover er lokalerne sparsomt møbleret med enkelte reoler, et løbebånd og en bæk til styrketræning.

Hverdagen i Føniks er meget fleksibelt tilrettelagt. Dagen indledes med fælles morgenmad og ofte et fælles spil dart indtil de sidste elever dukker op. De fleste er som regel ankommet kl. 9.30, som er tidsgrænsen, hvis man ikke vil trækkes i dagens lommepenge. Nogle har aftaler om at de kan møde senere, hvis de eksempelvis har et ærinde om formiddagen. Efter formiddagens undervisning arbejdes der lidt på projektet om eftermiddagen. Nogle gange går en af pædagogerne på værkstedet med en af de unge, der eksempelvis gerne vil lave noget i træ. Ofte er de to computere i brug hele eftermiddagen, hvor de unge spiller computer og især chatter med andre unge over Internettet. Hele dagen er det tilladt at drikke kaffe, ryge cigaretter og have sin mobiltelefon tændt.

Tonen mellem de unge og pædagogerne er uformel, ofte præget af hurtige og ironiske bemærkninger, og den vidner om et forholdsvis tæt forhold mellem de unge og pædagogerne. Til tider er der optræk til mindre konflikter, hvor de unge skælder ud over noget de mener er urimeligt. Til tider skærpes tonen i disse konflikter, men omgangsformen er altid argumenterende og optræk til alvorligere drillerier mellem de unge standses konsekvent. Tonen i Føniks røber også, at pædagogerne og de unge har et fælleskab i kraft af deres køn.

En grundlæggende styrke ved Føniks er den fleksibilitet som projektet kan tilbyde de unge. Dagligdagen kan tilpasses efter den enkelte elev og dennes aktuelle livssituation. Denne forståelse og fleksibilitet fremhæver mange af de unge som værende helt afgørende ved Føniks: *“Gider du ikke have undervisning, så behøver du det ikke den dag, så kan vi bare gøre det dagen efter. Hvis der er specielle områder du er svag i, så kan du få undervisning i det. [...] Det med friheden gør en store forskel; kommer du ikke den ene dag, så kommer du den næste. Det kan selvfølgelig ikke blive ved at gå, det siger sig selv. Bliver du ophidset over et eller andet, så kan du også gå. Hvis du kører fast i noget i undervisningen, så kan du også gå. [...] Jeg har fået den frihed som jeg havde behov for. Da jeg blev smidt ud hjemmefra og boede i København og kom en time eller to for sent, det var der ikke nogen der sagde noget til, så rykkede de undervisningen.”* (Tidligere elev i Føniks)

Flere af de unge har i perioder haft et turbulent hverdagsliv. I disse perioder har Føniks, på grund af sin fleksibilitet, kunnet opretholde en nogenlunde stabil kontakt med den unge, ofte har Føniks været det eneste faste holdpunkt i de unges liv.

Men selvom rammerne er fleksible, forventes det, at de unge argumenterer for deres handlinger. Hvis de unge ikke møder op i Føniks en dag, så forlanges der en begrundelse og de unge bliver fastholdt i deres argumentation. Hvis fraværet skyldes at man ikke hørte vækkeuret, så købes der et nyt vækkeur, hvis ringestyrke afprøves i Føniks. Hvis det er transporten der er problemet, så udstyres de unge med et buskort og man finder ud af hvornår busserne kører. På denne måde laves der aftaler med de unge, som de unge siger ja til og som de senere bliver holdt op på.

Når man spørger de unge, hvilke regler der er i Føniks, nævner alle mødetidspunkterne. Derudover nævner enkelte de få praktiske regler om, hvor længe man må sidde ved computeren, en enkelt nævner at man skal rydde op efter sig selv og en anden fremhæver at man godt må slås for sjov, men at man skal respektere når den anden siger stop. I enkelte ophidsede situationer i dagligdagen skælder de unge ud over, at der er for mange regler i Føniks. Men i interviewene giver de alle udtryk for en tilfredshed med reglerne i Føniks. Ingen mener der er for mange.

Udover kravet om en ordentlig og respektfuld omgangsform i hverdagen, så er pædagogerne forsigtige med at stille krav til de unge. I stedet aftales der ofte små belønninger, eksempelvis i forbindelse med arbejdet med projektet, hvor de unge nogle gange får en omgang pizza eller et nyt compu-

terspil til Føniks, hvis de har gjort et godt stykke arbejde. På denne måde markeres der små sejre for de unge.

Et vigtigt resultat for Føniks er, at det er lykkedes at etablere en troværdig kontakt til de unge. Når de unge begynder i Føniks, har de ofte en helt grundlæggende mistillid til voksne. Alle de unge giver i interviewene udtryk for en meget negativ og i flere tilfælde direkte fjendtlig holdning overfor lærerne på deres tidligere skole. Derudover har flere af de unge oplevet svigt fra forældre og andre voksne. Men på trods heraf, er der generelt lykkedes for pædagogerne i Føniks at få et tillidsfuldt og forholdsvis tæt forhold til de unge. Stort set alle de unge fremhæver det gode forhold til pædagogerne, når de bliver spurgt om forskellen mellem Føniks og deres gamle skole. Eksempelvis fremhæver en af de nuværende elever det gode sammenhold med lærerne: *”Det er sjovere hernede, du kan snakke med lærerne om alt. Hvis du har problemer, så nogen gange kan de hjælpe dig. Du laver flere ting sammen med lærerne end du gjorde på den anden skole. Der er et bedre sammenhold med lærerne i forhold til den anden skole. Så forstår man hinanden bedre.”*.

I Føniks er der gode muligheder for at få hjælp med blandt andet skolearbejdet. Ud over hjælpen med undervisning hjælper pædagogerne i Føniks også med praktiske og personlige ting, der har relation til den unges hverdagsliv. Det er en hjælp der ofte er meget nødvendig for at få den unges hverdag til at hænge sammen og sikre en stabilisering af den personlige livssituation.

De unge hjælpes eksempelvis med deres fritidsarbejde, hvor der kan være problemer med at forstå blandt andet lønsedlerne. Det er sket at Føniks har fundet eftermiddagsarbejde til enkelte de unge, hvis projektdelen har kedet dem, eller hvis det skønnes at det ville være godt for den unge at få brugt kræfterne uden for projektets rammer. I forhold til myndighederne hjælpes de unge ofte med at få afdragsordninger på de bøder, som de af og til pådrager sig. Der er også eksempler på, at en af pædagogerne har taget med den unge i retten.

I forhold til de mere personlige ting i de unges liv balancerer Føniks mellem på den ene side at respektere de unges grænser og privatliv og på den anden side at hjælpe dem med deres til tider meget vanskelige personlige problemer. Samtidig med, at Føniks kan tilbyde støtte til de unge, så er det også et fristed, hvor de i høj grad selv kan bestemme hvad de vil have taget op af problemer. Tidligere har Føniks været på hjemmebesøg hos enkelte af de unge, men det er man nu gået bort fra, fordi det fjernede Føniks' karakter af at være et fristed for de unge, hvor de selv er med til at styre hvor

meget der skal tages op i Føniks. Som en tidligere elev beskriver: *”Støtten er der, hvis du kræver det af dem, men det synes jeg der er mange der ikke gør. Men du kan bare gå hen og snakke med dem, hvis det er. [...] Hvis du ikke kommer og siger at du har et problem, så ved de det jo ikke. Hvis du gerne vil snakke om det og gerne vil have dem til at hjælpe, så er de der også.”* Flere af de unge giver udtryk for, at de sætter pris på, at pædagogerne spørger til dem og at det kan være en lettelse at få talt om problemerne. Eksempelvis beskriver en af de nuværende elever: *”Men de kan godt mærke hvis der er et eller andet galt, så spørger de jo. Det ender jo med at man til sidst får snakket med dem om de der problemer.”*

Føniks vil og bør derfor fortsat forholde sig meget aktivt til spørgsmålet om, hvornår man som pædagog skal involvere sig. Hvis Føniks definerer sig selv som et fristed for de unge, er der en risiko for, at man overser nogle af de mere tilbageholdende unges problemer.

Pædagogernes rolle befinder sig i en gråzone mellem hjemmet og det sociale system. På nogle områder indtager pædagogerne en rolle som forældre, men de lægger vægt på at de ikke har det overordnede ansvar for at ordne de unges liv. Samtidig fremhæver pædagogerne, at de på grund af Føniks’ projektkarakter har en vis uafhængighed i forhold til det sociale system, hvilket blandt andet giver sig udslag i, at udtalelser til socialforvaltningen skrives i samarbejde med de unge selv.

Selvom pædagogerne er forsigtige med at formulere krav, lægger de ikke skjul på når de er uenige med de unge. Selvom de unge til tider stiller sig i opposition til pædagogerne, så mærker de, at der er en række forventninger til dem: *”De vil jo helst ikke have at vi laver ballade, ryger hash eller tager stoffer. Det er jo så vores liv – det er ikke fordi vi gør det, men hvis vi havde lyst til det, så gjorde vi det – sådan er det jo. De forsøger jo at rette lidt op på os. Det er jo så meget godt.”* (Nuværende elev i Føniks)

Den lokale forankring i Hillerød spiller en stor rolle for Føniks. Mange af de unge har et stort ønske om at blive i Hillerød, hvor de har deres familie og venner. Enkelte har fravalgt muligheden for at komme på efterskole, fordi de ønskede at blive i Hillerød og flere fortæller, at de forholdt sig positivt til tilbuddet om at begynde i Føniks, netop fordi de kendte nogle af dem der gik i Føniks.

Opstarten ved fritidsprojektet Atlantis i Hillerøds østlige bydel, har været central for Føniks’ identitet. Mange af eleverne fra det første hold fik kontakt til Føniks gennem Atlantis. Men beliggenheden i Hillerød øst har også givet Føniks vanskeligheder. Dels var de unge til tider for meget på hjem-

mebane og dels var der problemer med den nærliggende skole, hvor de unge tit hang ud i pauserne. Beliggenheden havde også den betydning, at der kun blev henvist elever fra Hillerøds østlige del, fordi Føniks blev forbundet med de sociale problemer i denne bydel.

Flytningen fra Atlantis i Øst til Frederiksgade i den vestlige del af midtbyen har haft en række fordele. Nu kommer der også unge fra andre dele end øst og fraværet af den østlige hjemmebane betyder, at de unge ikke længere løber over og ryger hash i skoven i Hillerød øst, når de har fri fra Føniks. Flytningen af Føniks har således betydet, at Føniks er blevet mindre en del af øst og mere en institution der dækker hele Hillerød. Selv om der har været en række fordele ved at flytte ud af Hillerød øst, så er det vigtigt også fremover at være opmærksom på vigtigheden af, at opretholde Føniks' ry som hjemmebane for unge der ikke har særligt gode erfaringer med de traditionelle skoletilbud.

Aktiviteterne i Føniks

De mest gennemgående aktiviteter i Føniks er formiddagens undervisning og eftermiddagens fritidsprojekt. En typisk dag indledes som nævnt med fælles morgenmad og et spil dart, hvorefter der er undervisning indtil frokostpausen. Om eftermiddagen arbejdes der ofte på projektet, men ellers laver de unge også andre ting: Er i værkstedet, spiller computer, chatter på Internettet eller spiller dart.

Skoledelen i Føniks fylder meget i de unges bevidsthed. De kalder sig selv elever og refererer til Føniks som en anderledes *skole*. I forhold til de øvrige aktiviteter i Føniks, gennemføres undervisningen på meget traditionel vis: Der er sjældent belønninger for veludført skolearbejde og der bliver ikke sat spørgsmålstejn ved undervisningen – læreren udstikker pensum og de unge følger det. Undervisningen er det mest strukturerende element i dagligdagen i Føniks og de dage, hvor formiddagens undervisning ikke kan gennemføres på grund af sygdom eller andre forhindringer, er der en tydelig rastløshed at spore hos de unge.

Der bliver undervist i dansk, matematik og engelsk og der veksles mellem individuelt arbejde og fælles introduktioner til nye emner, eksempelvis koordinatsystemet eller ligninger. De unge er vidt forskellige i deres skolekundskaber og undervisningen er derfor ofte meget individuelt tilrettelagt. Typisk har de unge pjækket massivt i op til flere år inden de begynder i Føniks og de har derfor store huller. Når de unge begynder i Føniks, får de forskellige skriftlige prøver, så det er muligt at bestemme niveauet for deres faglige kundskaber. Disse prøver følges senere op af nye prøver, hvor igennem den enkeltes udvikling nøje følges. De unge oplever disse prøver

som en hjælp og ikke som en eksamination. De unges meget forskellige niveauer gør, at man har valgt at anvende kopieret materiale og tavleundervisning frem for de almindelige skolebøger. Der er ikke lektier i Føniks.

Stort set alle de unge fremhæver den bedre mulighed for at få hjælp, når de bliver spurgt om forskellen mellem Føniks og deres tidligere skoler. Som en af de unge udtrykker: *“Jeg synes det er meget godt, fordi man får hjælp af lærerne. Hvis man ikke kan det man sidder med, så kommer der en anden en over. Men ellers kan man bare lige spørge, og så kommer der en.”*. En af de tidligere elever fremhæver, at der i Føniks er bedre tid til at tilpasse hjælpen til den enkelte: *“Forskellen var at man ikke var så mange, så man kunne få hjælp hurtigere og man kunne få bedre hjælp. Læreren kunne forklare det bedre og flere gange. Læreren kunne forklare det på den rigtige måde.”*.

De unge har en klar bevidsthed om, at de er kommet bagud i forhold til et traditionelt skoleforløb og de er meget interesserede i at indhente det tabte. Det hænder til og med at enkelte af de unge giver udtryk for en utålmodighed og et ønske om mere undervisning. Skolen er i høj grad strukturerende for hvor længe de unge er i Føniks og de er meget bevidste om hvornår de skal til 9. klasses afgangseksamen.

Dette års fritidsprojekt i Føniks er en halvanden meter høj og meget velligende model af en dinosaur. Tidligere har man bygget fjernstyrede biler, fjernstyrede fly samt modeller af sejlskibe. Fritidsprojekterne har været brugt til at gøre opmærksom på Føniks' eksistens og til at styrke de unges selvtillid. Eksempelvis afsluttede man forløbet med de selvbyggede fjernstyrede biler med en tur rundt til de unges tidligere skoler, hvor de stolte demonstrerede deres selvbyggede biler overfor tidligere klassekammerater.

Dette års projekt afsluttes med en udstilling af dinosauren på det lokale bibliotek og en artikel i den lokale avis om Føniks' arbejde med dinosauren. Arbejdet med dinosauren er skredet stabilt fremad, men ofte er det i højere grad samværet med de øvrige unge og pædagogerne der tiltrækker de unge. Som en af de unge beskriver: *“Det er sjovt hvis man er mange om at arbejde på dinosauren, men hvis man kun er to, så keder man sig lidt.”*

Føniks tager jævnligt på ture ud af huset – både mindre dagsture, lidt større ture til eksempelvis Jylland og ikke mindst ture til udlandet, hvor man blandt andet har været på skitur til Østrig og på kanotur til Sverige. Turene har flere funktioner. Dels skal de unge ud at prøve noget der er mere actionpræget som eksempelvis go-cart og klatring for at modvirke rastløshed

og dels skal de unge trænes i at begå sig socialt i andre sammenhænge end Føniks' velkendte rammer.

Derudover er der med mellemrum andre større projekter som eksempelvis bueskydning, en konkurrence på Internettet om at sammensætte sæsonens bedste fodboldhold samt sejlads med en af pædagogernes selvbyggede vikingeskib. Fælles for projekterne er, at de i høj grad er båret af pædagogernes ofte store engagement i projektet, et engagement der som regel i løbet af forholdsvis kort tid smitter af på de unge.

De unges udbytte

Det er i høj grad lykkedes for Føniks at stabilisere de unges hverdag mens de er i Føniks. At møde i Føniks giver de unge en strukturering af deres hverdag, hvor de får noget at stå op til, dagen udfyldes med aktiviteter, der for det meste giver mening for de unge, og de unge får en fornemmelse af at være i gang med at løse deres problemer. Samtidig er denne struktur på hverdagen så fleksibel og overkommelig, at den kan tage hensyn til de unges personlige situation, så de ikke hægtes af. Som en tidligere elev udtrykker det: *"Selvom man kommer to timer for sent, så kan man stadig nå at få undervisning, så man får ikke de der huller."*

Derudover giver Føniks de unge en opmærksomhed, der i nogen grad stabiliserer de unges følelsesmæssigt og fremmer skabelsen af et personligt refleksionsrum. Stort set alle de unge fremhæver, at det er godt at kunne tale med pædagogerne om deres problemer. Derudover oplever de unge, at der er en kontinuerlig opmærksomhed omkring hvorvidt de er involveret i kriminalitet, vold eller misbrug.

Der spores en tendens blandt de unge i Føniks til, at de begår mindre kriminalitet mens de er i Føniks. Nogle af de unge fortæller meget åbent om, hvad de tidligere har begået og at de nu er stoppet med at begå kriminalitet. For nogle af disse har en betinget dom været vendepunktet. Andre af de unge er mere tilbageholdende med at udtale sig om deres eventuelle kriminalitet og svarer undvigende og flertydigt. Men det er tydeligt, at pædagogernes opmærksomhed omkring kriminalitet påvirker dem. Eksempelvis udtaler en af de tidligere elever: *"Hvis du har været ude at lave et eller andet, som du så er blevet taget for – de ved jo ikke det andet du har lavet – så kommer de og siger til en, at det er noget lort man har lavet og at man giver projektet et dårligt ry. Så tænker man jo så noget mere over det – de fleste kan jo godt lide at gå hernede. Det er ikke noget man tænker helt vildt meget på, men det kan godt afholde en fra noget, nogen gange."*

De unge der i øjeblikket er i Føniks har ikke samme problemer med misbrug, som de unge der tidligere har været i Føniks, hvilket især skyldes, at de nuværende unge ikke er lige så belastede. Nogle af eleverne på de første hold havde i perioder et massivt dagligt misbrug af hash, mens ingen af de nuværende elever viser tegn på et sådant jævnlige misbrug af hash.

Da mange af eleverne på det første hold i Føniks kom fra Hillerøds østlige bydel, var de i høj grad på hjemmebane, da Føniks lå ved Atlantis i Hillerød øst. Dette gav sig blandt andet udslag i, at det hændte de kørte direkte fra Føniks over til en nærliggende skov og røg hash. Men pædagogernes opmærksomhed omkring de unge havde en positiv effekt. En af de tidligere elever aflagde i perioder ugentlige urinprøver for at vise, at han var holdt op med at ryge hash, hvilket blev rost af pædagogerne. Pædagogernes opmærksomhed og de stabile rammer i Føniks medførte således en reduktion af de unges hashmisbrug: *”Vi røg ikke lige så meget. Det gjorde vi ikke. Vi gjorde det mindre og mindre, også til sidst stoppede vi i et stykke tid. Jeg stoppede i to måneder næsten. Det var ca. i midten af Føniksperioden. Derefter gjorde jeg det først, når vi havde fået fri og jeg havde været hjemme og spise også gik ud igen om aftenen – så røg vi en lille fed.”* (Tidligere elev i Føniks).

Nogle af de nuværende elever giver udtryk for, at de tidligere har prøvet speed og at de jævnlige har røget hash i de perioder hvor de har haft et kontinuerligt fravær fra skolen, men der er ikke noget der tyder på, at de nu har et jævnlige misbrug af hash.

For flertallet af de unge har aftalekulturen i Føniks betydet, at de har fået en større fornemmelse af ansvar for deres livssituation, mens enkelte af de unge ikke på samme måde udviser en følelse af ansvar. Nogen giver direkte udtryk for, at de nu føler de har fået et ansvar, fordi de har aftaler om mødetider som de overholder. En enkelt elev begyndte først at møde i Føniks, da han blev truet med udsmidning. Aftalekulturen er således et godt middel til at ansvarliggøre de unge, men den har sine begrænsninger i forhold til enkelte af de unge. Man kan vælge at sige, at så skal disse unge ikke være et sted som Føniks, men man kan også prøve at samle mere aktivt op på aftalerne, ved eksempelvis at kontakte de unge når de ikke møder, for så gradvist at give de unge stadig mere ansvar.

Meget tyder på, at pædagogernes daglige indsats med at fastholde de unge i samtaler om deres hverdagsliv og om hvad de eventuelt har lavet af ballade nede i byen, er med til at styrke de unges refleksion over deres hverdag. I udgangspunktet er det et tydeligt mønster hos de unge, at de lægger ansvaret fra sig og giver omverdenen skylden. Men enkelte af de mindst belaste-

de unge viser tegn på indlevelse i andres situation. Eksempelvis udtrykker en af de nuværende elever, i en samtale om nogle indbrud han tidligere har begået, at: *”Det er nok ikke så fedt at få stjålet noget.”*

En af de tidligere elever giver udtryk for, at det i begyndelsen var svært at vurdere de andres grænser, men at han er blevet bedre til det mens han har gået i Fønix: *”Og deres grænser..., det var meget det jeg lærte i starten; hvor fanden de andres grænser gik henne. [...] Jeg lærte hvornår jeg træder ham over tærne, hvor langt kan jeg gå. Det lærte jeg meget af i starten.”*

Generelt er de unge glade for at Fønix er et lille projekt: En af de tidligere elever beskriver eksempelvis, at det var trygt at øve sine læsefærdigheder blandt så få elever. En enkelt af de unge giver dog udtryk for, at der gerne må være flere elever i Fønix, så der var flere at snakke med. Flere af de unge efterspørger piger i Fønix. En de nuværende elever påpeger, at der gerne må komme nogle piger, fordi det ville ændre måden man opførte sig på: *”Folk ville ikke skabe sig så meget – nogle gange skaber folk sig meget”*.

De unge er meget trygge ved Fønix og er glade for at komme der. Det er positivt at det er lykkedes at fastholde de unge i et forløb, men der er også en risiko for, at pædagogerne ikke får løftet de unge ud af den sløvhed som præger flere af de unges hverdagsliv. Det er vigtigt at skabe rammer, som de unge befinder sig godt i, men det er også vigtigt at forbedre de unges hverdagsliv. En mulighed var at indføre en fast praksis med en fælles frokost, hvor man handlede ind og anrettede maden i fællesskab. Dette ville give de unge en større bevidsthed om ernæring og give dem en vigtig social træning i at kunne gennemføre et måltid i fællesskab.

Skolemæssigt har de unge fået vendt et meget negativt forhold til skolen. De har fået en lyst til at lære og mange af dem er nået meget langt i forhold til det skolemæssige efterslæb, som de kom med, da de begyndte i Fønix. Det har haft stor betydning at hjælpen har været umiddelbar tilgængelig og at Fønix er fleksibel og kan rette en indsats mod de specifikke huller de enkelte unge har.

De unge har en tydelig bevidsthed om deres efterslæb og de er opsatte på at gøre noget ved det. Flere fortæller stolt, at de har hentet meget af det tabte ind. De unge har stadigvæk faglige vanskeligheder når de forlader Fønix, men de fleste klarer sig rimeligt til 9. klasses afgangseksamen. Det har stor betydning for de unge, når nogen af eleverne klarer sig godt til afgangseksamen. Eksempelvis fremhæver en af de nuværende elever, at: *”En som har*

gået hernede som hedder [x], han har fået en meget god eksamen. Det håber jeg også jeg kan.”

Tidligere elever oplever at kunne bruge det de har lært og udtrykker tydelig stolthed derved: En af dem beskriver sine faglige forbedringer således: *”Jeg har lært at læse engelsk. Jeg kan bruge mit dansk og kan bruge mit matematik. På teknisk skole kunne jeg bruge noget af min viden fra Fønix. Selvfølgelig var der også nogle ting, jeg ikke havde lært. Men jeg læste hurtigere.”*

En anden fortæller stolt, at: *”De ting jeg ikke kunne finde ud af så godt – dem kan jeg så nu. Ligninger og sådan nogle ting. Jeg kan sætte mig ned skrive en stil. Det kunne jeg ikke, da jeg startede i projektet, fordi jeg simpelthen ikke kunne samle mig om at skrive. Det har vi så øvet lidt, nu har jeg lært at skrive de stikord ned, som jeg skulle bruge og så fylde ord i og bygge det ud hele tiden.”*

De nuværende unge i Fønix ønsker især at forbedre deres generelle færdigheder i dansk og matematik. Enkelte af de unge har nogle meget konkrete læringsmål, eksempelvis: *”Jeg vil gerne lære en del dansk. Hvad ordene betyder og alt det der. Der er mange af de der politikere, der siger noget som man ikke forstår helt – sådan nogle ord vil jeg gerne lige have lært. Også matematik, for jeg kunne godt tænke mig at være elektromekaniker. Så kunne jeg godt tænke mig noget matematik og alt det der. Og lidt fysik, men vi har ikke fysik. Vi har kun engelsk, dansk og matematik.”*. En anden vil gerne lære engelsk, fordi han gerne vil ud at rejse.

Flere af de unge chatter med andre unge via Internettet på Fønix' ene computer, hvilket giver dem en stor støtte i stavetræning. I de forskellige chatrooms er der et stort fokus på om folk nu har den alder de giver sig ud for at have og det er derfor vigtigt for de unge, at de ikke staver helt utroværdigt.

Det er bemærkelsesværdigt, at de unge har fået så meget mod på at lære, at næsten alle efterlyser mere undervisning. Enkelte udtrykker ligefrem utålmodighed, når undervisningen må aflyses på grund af sygdom eller andre forhindringer: Eksempelvis udbrød en af de unge bebrejdende mod pædagogerne: *”Er det måske jer der har mistet fire års skolegang!”*.

Man bør dog være forsigtig med umiddelbart at tage de unges ønsker om mere undervisning for direkte pålydende. Fønix' succes, med at give de unge mod på at lære noget efter mange nederlag i skolen, bygger på, at de unge har mulighed for at få succesoplevelser i en skolemæssig sammen-

hæng. En intensivering af undervisningen vil derfor risikere at være angstprovokerende for mange af de unge. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de unge lægger vægt på det fælles forløb i undervisningen. Eksempelvis efterlyser en af de unge mere undervisning i engelsk, men ikke i form af individuel ekstraundervisning: *”Hvis det var, så skulle jeg jo nok være i et rum for mig selv, for de andre gider jo nok ikke. Jeg gider jo heller ikke at sidde alene og indespærret med det.”*

Men Føniks’ succes med at give de unge mod på at lære noget, bør følges op. Den nuværende praksis med at følge elevernes faglige udvikling gennem jævnlige prøver bør suppleres af samtaler med den enkelte om, hvilke ting vedkommende ønsker at lære. Dette kan være en støtte i relation til de unges planer om fremtiden. Føniks’ tanker om at faglige kompetencer er nyttesløse uden sociale kompetencer er yderst rimelige, men det må ikke overses, at de faglige kompetencer giver de unge et øget selvværd, der på en afgørende måde styrker deres sociale og personlige kompetencer.

Det er et vigtigt resultat for Føniks, at flere af de unge ser uddannelse som en integreret del af deres fremtidsplaner. Enkelte af de unge ønsker at finde et arbejde umiddelbart efter Føniks, men størstedelen har et ønske om videre uddannelse, eksempelvis teknisk skole, en læreplads på et autoværksted eller en uddannelse som kok. For enkelte af de unge har deres praktikophold haft direkte betydning for deres ønsker om et fremtidigt arbejde. Eksempelvis beskriver en af de unge, hvorledes at arbejdet i en kantine passede ham fint og at det var dejligt at opleve at folk var flinke. En af de tidligere elever fremhæver den arbejds erfaring som praktikken har givet ham. En erfaring som han synes er vigtig for de unge i Føniks: *”Men det med praktikken synes jeg alle skulle igennem, så folk lærte hvad arbejde er.”*

For de unge ligger der en stor udfordring i at kunne magte en arbejdssituation og for enkelte af de unge er denne udfordring nærmest uoverstigelig. Mange af de unge har oplevet, at voksne bliver bange og tager afstand fra dem. De unge bliver derfor ofte usikre overfor fremmede. Eksempelvis udeblev en af de unge fra sit nye arbejde efter blot halvanden dag, fordi han følte, at personalet ikke kunne lide ham.

Der ligger en helt central udfordring i at forberede de unge til tiden efter Føniks. Her kan praktikken spille en vigtig rolle. Det er afgørende for de unge at de får gode oplevelser og at de støttes i at kunne reflektere over de nye typer situationer som et arbejde indebærer.

UDSLUSNINGEN FRA FØNIKS

Det er svært for de unge at klare overgangen fra Føniks til de efterfølgende skole- og arbejdstilbud. Stort set alle de unge har i høj grad fået stabiliseret deres situation mens de var i projektet, men har haft meget vanskeligt ved at fastholde den gode udvikling, efter at de har forladt Føniks.

I de to et halvt år som Føniks har eksisteret har ni unge gennemgået et forløb i Føniks. Heraf har syv færdiggjort forløbet med en 9. klasses afgangseksamen, mens to har måtte forlade Føniks før tid.

To af de unge påbegyndte teknisk skole, men faldt fra. Den ene venter nu på at begynde på teknisk skole igen, mens den anden har fået en fængselsdom for et voldeligt overfald. To unge har gennemgået et projektforbud på døgninstitutionen Sølager og er efterfølgende begyndt på henholdsvis en produktionsskole og et autoværksted. Én er på produktionsskole, én gennemgår et afvænningsprogram for hashmisbrug, én har ufaglært fuldtidsarbejde i et supermarked, én venter på at påbegynde noget Edb-undervisning og én af de unge i Føniks er netop fyldt 18 og skal i aktivering.

Nogle af disse unge har tilknyttet en støtteperson og en enkelt gennemgår psykologbehandling.

Mens de unge er i Føniks, er rammerne trygge og der er en opmærksomhed omkring dem. Men når de holder op i Føniks, falder denne opmærksomhed bort samtidig med, at de rives ud af de vante rammer, hvilket mange af de unge ikke kan klare. Enkelte får tilknyttet en støtteperson, hvilket i nogle tilfælde er en hjælp. Men ofte er der ingen der er opmærksom på, at det er ved at gå galt for den unge.

Eksempelvis begyndte en af de unge i teknisk skole men faldt fra, fordi ingen tog fat i ham da han begyndte at få for meget fravær. Hans eksempel er typisk for de vanskeligheder de unge har, når der ikke længere er den tætte opmærksomhed omkring dem, som der var i Føniks: *"På den tekniske skole krydsede de bare af, at man ikke havde været der. Men på Føniks der kommer de over og siger; hey, du var der ikke den dag, hvad lavede du? De satte sig ned og snakkede med dig, og sagde; nu skal du tage dig sammen. På teknisk skole sagde de bare; nu har du så mange fraværstimer. Pludselig får man et brev, de fortæller dig ikke noget. De er pisseligeglade – de sataner."*

Selv om de unge får forbedret deres faglige kompetencer og får en større faglig selvtillid, så er det stadigvæk dybt ubehageligt for dem at skulle sid-

de i en traditionel undervisningssituation, der på mange måder minder dem om de nederlag de var igennem inden de begyndte i Føniks. En af de unge der påbegyndte et skoletilbud fortæller, at han ikke turde vise at han var en langsom læser, så i stedet for at læse op, fandt han selv på noget: *”Det var svært, fordi nu skulle man sidde, hvor der var mange. Og hver gang man skulle læse, så gik det fra person til person. Så sad man der..., men jeg var ligeglad, jeg snakkede bare.”*

Flere af de unge går i lange perioder i en venteposition, hvor de venter på at begynde i et nyt tilbud. I disse perioder får de ofte lov til at passe sig selv, men de har svært ved at skulle strukturere deres hverdag. En af de tidligere elever beskriver forskellen fra tiden i Føniks til nu således: *”Jeg har ikke noget at stå op til nu – det er den forskel der er. Før kunne jeg stå op og komme derved og spise morgenmad, hygge os lidt og lave skole. Så kørte dagen indtil kl. 16, også ud at stå på rulleskøjter eller et eller andet. Nu står man op og så lægger man sig til at sove igen. Det er ikke så fedt. Jeg vil godt have noget at lave.”*

Flere af de unge har haft så store problemer med deres forældre, at de i løbet af den periode de gik i Føniks blev nødt til at flytte hjemmefra. Deres efterfølgende boligsituation har været yderst kaotisk, hvor de eksempelvis boede på Døgnkontakten, ungdomspensionater, venner og eventuelt noget familie. En tidligere elev boede i en periode på et værelse hos en privat udlejer, men blev smidt ud efter at han havde holdt en større fest. I perioder med en så kaotisk boligsituation er de unge meget sårbare. Pædagogerne i Føniks har kunnet observere, at flere af de unges misbrug blev forværret i perioder med ustabile boligforhold. Mens de unge er i Føniks, har de en stor støtte i deres daglige kontakt med Føniks, men når de holder op, så mangler de denne støtte. En af de tidligere elever er, efter en periode med en ustabil boligsituation, nu flyttet ind hos sin kontaktperson, hvilket har stabiliseret hans situation meget og har reduceret hans hashmisbrug betydeligt.

Generelt opnår de unge en stabilisering af deres livssituation mens de er i Føniks, men den efterfølgende overgang til mere traditionelle skole- og arbejdstilbud er meget vanskelig. Der bør samles op på de unges situation efter, at de forlader Føniks, eksempelvis ved at tilknytte en kontaktperson som kan følge de unges udvikling og som skolen eller arbejdspladsen kan henvende sig til, hvis der er problemer med fravær. Der er desuden brug for, at der bliver etableret nogle botilbud til de unge der ikke kan bo hjemme, da deres i forvejen sårbare situation forværres af kaotiske boligforhold.

Selv om mange de unge har problemer med at strukturere deres hverdag, når de holder op i Fønix, så er der enkelte, der på eget initiativ opsøger Fønix for at få hjælp. En af de unge beskriver det således: ”*Men når du holder op i projektet kan du sgu’ stadig komme derned, hvis du har brug for hjælp, hvis du skal udfylde en ansøgning eller noget. Hvis du beder om hjælp, så får du det sgu’ også.*”. En anden af de tidligere elever har opsøgt Fønix for at få lidt undervisning som forberedelse på et skoletilbud, han skal påbegynde efter sommerferien. Disse eksempler viser, at enkelte unge selv magter at tage initiativ til at forbedre deres situation, når der er et projekt inden for deres horisont, der i deres øjne fremstår troværdigt.

AT PLACERE SIG I ET PÆDAGOGISK SPÆNDINGSFELT

Fønix har siden starten i 1997 søgt at udvikle en egen forståelse af, hvordan projektets overordnede opgave bedst defineres og løses. Det overordnede mål er at hjælpe en gruppe udsatte unge på vej til en større grad af myndiggørelse i relation til deres samlede tilværelse. Men hvem denne gruppe unge omfatter og hvordan målet i praksis skal efterleves, er spørgsmål som Fønix gennem sin udviklingsproces fortsat må og skal diskutere og besvare.

Som vi har været inde på tidligere i rapporten, er der i relation til hvem gruppen af unge omfatter, sket en forskydning i løbet af Fønix’s første leveår. Hvor projektet i begyndelsen tog de meget socialt belastede unge ind og indrettede en praksis i overensstemmelse med denne gruppe, har projektet i stigende grad også rekrutteret knap så belastede unge. Dermed har Fønix foretaget en bevægelse indenfor det socialpædagogiske felt. Et spændingsfelt, der som sin ene pol har det meget snævre og yderst fleksible projekt, hvis primære målsætning er at kunne favne alle unge uanset omfanget og karakteren af deres problemer. Et sådan projekt kræver som pædagogiske udgangspunkt en utrolig stor grad af fleksibilitet og høj normering. Som spændingsfeltets anden pol er et bredere projekt, der stiller enkelte krav til sine deltagere om forhåndskompetencer, som eksempelvis at kunne håndtere en argumentationsbaseret aftalekultur. Dermed rammes en knap så belastet og bredere målgruppe, for hvem muligheden for succes i relation til enten uddannelse eller arbejde også øges. En sådan målgruppe åbner således også for muligheden for flere deltagere, udadvendte aktiviteter m.m.

I pædagogisk henseende må der være sammenhæng mellem valget af målsætninger, pædagogiske metoder og målgruppen. Fønix har foretaget en konstruktiv bevægelse på flere områder. Gennem centrale beslutninger omkring blandt andet at en bestemt meget belastet ung ikke kunne rummes i

projektet, er Fønix i stigende grad begyndt at stille enkelte krav til deltagerne: De skal overordnet set ville indrette sig efter de præmisser for samvær, som projektet med tiden har bygget sin selvforståelse op omkring.

Gennem denne proces har Fønix positioneret sig i det pædagogiske landskab og tilbage står projektets evne til også at finpudse og justere denne position forhold i den pædagogiske virkelighed, således at de rammer projektet stiller til rådighed er i overensstemmelse med mål og metoder.

BILAG 1: OVERSIGT OVER EVALUERINGENS MATERIALE

Materiale	Indhold	Sted	Dato
Observationsnotater	Observation af undervisning m.m.	Projekt Føniks	10.12.99 16.12.99
Interview	Gruppeterview med lærer og pædagoger i Føniks.	Projekt Føniks	25.01.99
Observationsnotater	Observation af undervisning m.m.	Projekt Føniks	25.01.00
Interview	Individuelle interview med fire elever i Føniks	Projekt Føniks	03.02.00 10.02.00
Observationsnotater	Observation af undervisning m.m.	Projekt Føniks	03.02.00 10.02.00
Observationsnotater	Observation af Føniks på tur til go-cart banen i Helsingør	Helsingør	23.02.00
Interview	Individuelle interview med to tidligere elever i Føniks	Projekt Føniks	06.03.02
Notater	Supervisionsmøde i Føniks	Projekt Føniks	08.03.00
Interview	Interview med projektleder i Føniks	København	21.03.00
Projektleders eksterne notater om Føniks			